

רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת קלא.

מסורת הש"ס

- (א) [ועיניו] (יב. יז. עז. עד.)
(ב) [גזיל מוסר], (א) יצמות ע"י
(ד) מנה, (ב) [שמות לד],
(ו) קד. קד.קד.]

גהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה שכן אמן מלא:
(ב) הוב' ד"ה מי גרס וכו'
(ג) מומר לנטול בכולו דהא רב:
(א) ד"ה לא לכל וכו' וה"פ לא לכל מלת: (ד) ד"ה תאמר וכו' אלא למכשירין: (ה) ד"ה ושוין וכו' דליתו ומוזרי: אם עבר: (ו) בא"ר אלא ליתו ומוזרי ל"ל וימית סוה נמחק:

גליון הש"ס

גנב' לא לכל א"ר' מבשרי מצוה: ע"י כס' מיה' בטרף הספר נלקוטי: רש"י ד"ה ושעני' היה לר"א וכו' מופנה הוא הדאי דעני. ע"י כעשי' יצמות דף פ ע"ב ד"ה ושעני' ל' ל"א יצוע: רוב' ד"ה אפשר וכו' דאיבא לט"ד בעירובין. ע"י עירובין עג ע"ב מוס' ד"ה אלא פשעא: רוב' ד"ה ושוין אלא פרט לבחוט מוסא. וכו' ע"י סוה יא ע"א ד"ה לפחמות ועין כשער המלך פ"ג מהל' ליתא:

מוסף רש"י

בתים וחצרות פתוחין להובר. בתים פתוחין לתארוך ותצרות למנין. שכן היה דרכן שאלו בתים פתוחין אלא להצטרף וכל תגר האמור בש"ס ונעשה ע"י חז"ל לפי היתא, אבל שאחורי חזקת מוקף' או חמיה קרי לה (עירובין ג.) וכן כיון דכולן פתוחים זו לזו ומעשרות יחד דרך פתחים חדת משכי' להו (שם דה.) דלרב וכל מבשרי. כלמנ מקויה ואפילו קאליא מן הממוצר ולגנזו (סוכה מב.).

רבינו חננאל

בתים וחצרות פתוחין לתוכו, והבא כיון שעירבו כאילו אין שם חצר וכולן בתים ניהו. ואפילו נשתתפו כיון שזאין שם (בתים) [חצרות] אין שותף מועיל באותו מבוי. כך יש לומר כי לא עירבו נמי, כיון שהן אסורין להוציא מן הביתם לחצר לחבוש אותן הבתים כאלו תומכין מן שאין להם רשות להשתמש מן הבתים לחצר, והחצר איבא בית ליכא, לפשעיה דרב היאך מטלטלין במבוי שאין לו בית. ומפרק שכל שישבילו לא בני החצר רשומם לבני חדר, וכיון שבמבטלין רשומם לגביהו יש לו להוציא מן הבית לחצר, כדנתן נתנו לו רשותו הוא מותר וזהו אסורם, וקיימ' הוא דנתן נתנו לו רשותו רשותו מביקרא פקדים אשכנבל הוא רשותא לגביהו. ואקשינן וכיון שבטלו כל בני חצר רשותו לגבי חדר בשטל כל עשוי כל הבתים שלו וכולן כבית אחד, הן חשובין, ורב לא אמר אלא בתים ומיעוטי בתים שנים, והבא ליכא שני בתים והיאך מותר רב. ופירקין עד כגון שני הבתים בטלו רשותם מן חצר' היום לגבי דאובן כפירוש ומחצי היום והלחן לגבי שמעון, שנבאשח בחצר ושמועון שניהם מותרין בחצר מן חצר, וזהו דאמר במבטלין וחצורין ומבטלין. ואקשינן טוב סוף סוף בעת שמוזרי לזה להשתמש בחצר זה אסור, ואותה חציה אין שם בחצר אלא בני דאובן בלבד, ומחצי היום והלחן בית שמעון לבדו ואין לדאובן בה רשות להשתמש, ומ"מ לא תמצא ב' בתים מותרין בחצר זו בעת

אותו. ופירקין ב' אשוי פתוחין לא תוכו ולא עירבו, שאילו לא היו בהן בתים מותרין היו השבועים שם לטלטל בה בכולה שנה כמו קרפף שמוזרי השבוע בה לטלטל בכלן, וגם המבוי לא נאסר בהן טלטול אי לא מפני הבתים שהן פתוחים לתוכה ואינם. כלומר כיון שלא עירבו תחשבת כאלו סתומים הם ואינם כלל. והלא אילו היו סתומין היה הטלטול מותר בהם כעשוי ידיה מותר, ועודו דברי רב אשוי. ועיקר דברי ר' שמואל ודורן חצירות דרך קרפיתיהו. וא"צ דאמר רב הלכתא כי רב שמעון כפרך כל גנות הרבן לפניו עד כי שמעון דרשי דרך גנות דרך חצירות דרך קרפיתיהו. וכלליתא דרבי עקיבא דאמר כל רשות אחת הן, לגבי איזמל לא שרין בכי האי גוונא, דבהדיא קיי"ל הילכתא דרבנן) וככלליה דרבי עקיבא דאמר כל

בנים וחצרות. שני בתים פתוחים לשתי חצרות שמים לכל חצר ושתי חצרות פתוחות למצוי: **כמאן דפסימי דמי**. דהא לגבי מצוי כמאן דסתימי הוו דהא חצרות מפסיקות צינתיים שאין הבתים מוציאין להם: **אפשר דמצטני**. בני הבתים שנחצר רשות שיש להם נחצר לגבי

חד מיניהו והוי כל הנחצר שלו ומותר

להוציא מציבתו לחצר: **סוף סוף בנים**. בכל חצר בתים ליכא ורב ציע שני בתים לכל חצר: **אלא אמר רב אשי**. טעמא לאו משום בתים וחצרות פתוחות לתוכו הוא דרב צין עירבו צין לא עירבו מכיון דפסימי שתי חצרות למצוי ושני בתים לכל חצר מותר מצוי עליו וייתר נצחי וקורה והיינו טעמא דכי עירבו נחצרות ולא נשתתפו נמצוי אסור לנטול צו וכו' לא עירבו גרמי: **מי גרס להצטרופ שאסרו**. על המצוי להצריכו שיתוף להוציא מן החצירות לתוכו: **בנים**. הוא דגרמי לו דאי לאו משום בתים היו להו חצרות ומצוי רשות אחת דרב דאמרה להא מלתא כ"ש סגינא ליה דלמר בעירובין (דף עז.) גג וחצר וקרפף ומצוי צוה רשות אחת הן ומטלטלין מה ליה ולמר רב עלה הלכה כר' שמעון והוא שלא עירבו בתים עם החצרות דלא שכיחי מאני דבתים נחצר הלכך לענין טלטול נצוכו נמי כי לא עירבו חצרות עם הבתים שרי דהוה להו כמו שנשתתפו צו דמי גרס לו למצוי ליאסר ולהצטרך לשיתוף בתים גרמו לו ואינם שחרי נסתלקו ממנו ומותר להוציא מן החצרות למצוי כאילו נשתתפו ונשתתפו לא מספקא לן דמותר לנטול כדכולן: **לא לכל אמר רבי אליעזר**. לא בכל מכשירי מזהו אמר

כן. ולקמן מפרש הי מכשירי מזהו אמר למעוטי: **שמי הלחם**. דעלרת חוצה יוס הן ואין לחסור רב למחר: **ולא למזן רבי אליעזר**. דאפיייתם תדחה שבת אלא בגזירה שזה ואי בכל מכשירי מזהו שעיקר המלוה ניהבת בשבת אמר מכשיריה כמותה למה לי גזירה שזה: **מה הנאה האמורה בעומר מכשיריה**. דהיינו קצירה טמייה והרקעה שלה דוחין את השבת כדאמרנין במנחות (דף עב.) נחריש ובקציר תשבות^(א) מה חריש רשות אף קציר רשות ילא קצירת העומר שהיא מזהו: **שכן (א) מלא קצור**. שלא לשם עומר מזהו לקצור לשמה דכמצי וקצרתם והצלתם הלכך קצירה גופה

מזהו היא תאמר בשמי הלחם שלא נאמר בהן קצירה: **לאי**. צאמת: **מלך אחד**. דהוא דעומר מופנה הנבאה דשמי הלחם אינה מופנה דצריכה לגופה: **ושמענין ליה לרבי אליעזר דאמר**. גזירה שזה שאינה מופנה משני דגדיה אלא מזד אחד למדין ממנה אם אין להשיב אצל אכל יש להשיב משצין. ובמסכת יצמות בפרק מלוות חליצא^(א) שמעינן ליה דלמר הכי דקמני חליצה בשמאל פסולה וצ"י אליעזר מכשיר דלא יליף רגל רגל ממאזרע ופרכין ורבי אליעזר לא יליף ממאזרע ולא תניא ר"א אומר מניין לרציה שיהא צאחן ימיניה נאמר כהן אוחן והאמר להלן אוחן וכו' ומשנינן אוחן אוח מופנה רגל רגל לא מופנה והאי לאו מופנה דקאמרנין משני דגדין קאמר דרגל דכמיצ בחליצה אינטריכא לגופה אצל מזד אחד מופנה הוא דפרשת מאזרע *מופנה הוא ההיא דעני דכולהו כמיצין נמאזרע עשיר: **סציאו ריבויא הוא**. דהא אוסרקבתם מנחה חדשה סמך ומני למיכתב ממושבותיכם לחם תנופה ותציאו יתירה הוא: **למעוטי מאי**. הא דלמר רבי יוחנן לעיל לא לכל אמר רבי אליעזר למעוטי הי מכשירי

אמר רבי יוחנן דלא שבת: **ועל מכשיריו**. כגון לקלסו מן התחומר: **למעוטי צינתי**. שלא יתלנה צטליות בשבת כדמפרש שם תעמאל ואיזיל כל

בתים וחצרות פתוחין להובר. בתים פתוחין לתארוך ותצרות למנין. שכן היה דרכן שאלו בתים פתוחין אלא להצטרף וכל תגר האמור בש"ס ונעשה ע"י חז"ל לפי היתא, אבל שאחורי חזקת מוקף' או חמיה קרי לה (עירובין ג.) וכן כיון דכולן פתוחים זו לזו ומעשרות יחד דרך פתחים חדת משכי' להו (שם דה.) דלרב וכל מבשרי. כלמנ מקויה ואפילו קאליא מן הממוצר ולגנזו (סוכה מב.).

רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת קלא.

אפשר דמבטלי רשות ב'ו. וא"ת כי עירבו חצרות נמי עם בתים מניין למימר שיש חצר למצוי כגון צצטילו אותו של חצר זה לרשות דכולהו שיש להם נמצוי לצני חצר אחרת ויכולין לנטול מן החצר למצוי הא לא צעי לאקשויי *דליכא למ"ד בעירובין

(דף סו.) אין ציטול רשות ממחר לחצר ועוד דנללא הכי פריך שפיר: **מפלאנא דיומא דפניא**. רב לטעמיה דלמר נמצסת עירובין (דף סח.) מצטלן וחצורין ומצטלן: **מי גרם אחרות**. אכן קיי"ל דלפילו עירבו חצרות עם בתים מותר לנטול^(א) דהא רב דאסר בעירבו לטעמיה דפסיק כרבי שמעון דוקא בלא עירבו אצל רבי יוחנן פסיק כר"ש צין עירבו צין לא עירבו וכו' יוחנן קיי"ל: **לא רבא אמר רבי אליעזר** מבשרי מצוה דוחין את השבת. לקמן מפרש דלתא למעוטי צינתי ומזוה וה"פ לא ^(א) כל מלוות הנוהגות בשבת אמר ר' אליעזר שמכשירין ידחו שבת שהרי שמי הלחם כו' ומשמע לכאורה דאי לא דאשכחן דמלכרי ר' אליעזר ג"ש הוה גמרין לצינתי ומזוה ממילה וימנא דמכשיריה דכו שבת ומימה הוא היכי שייך למליף דוחין את השבת אף הבאה האמורה בשתי הלחם מכשירין דוחין את השבת מופני דאי לא מופני איכא למיפרך מה לעומר שכן אם מצא קצור קוצר תאמר בשתי הלחם שאם מצא קצור אינו קוצר לאי אפנויי מופני מכדי כתיב י'והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן ^(ב) ביום הביאכם למה לי ש"מ לאפנויי ואכתי מופנה מצד אחד הוא ושמענין ליה לר' אליעזר ^(ג) דאמר מופנה מצד אחד למידין ומכשירין ^(ד) תביאו רביא הוא למעוטי מאי איכימא למעוטי לולב ^(ה) והתניא לולב וכל מכשיריו דוחין את השבת דברי ר"א ואלא למעוטי סוכה והתניא סוכה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי ר"א ואלא למעוטי מצה והתניא מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר ואלא למעוטי שופר והתניא שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת דברי ר"א אמר רב אדא בר אהבה למעוטי ציצית למליתו ומזוזה לפתחו תניא נמי הכי ושיוין שאם צייץ מליתו ועישה מוזוזה לפתחו שהוא חייב מאי טעמא אמר רב יוסף לפי שאין קבוע להם זמן אמר ליה אב"י אדרבה מדאין קבוע להם זמן כל

תאמר בשתי הלחם שאם מצא קצור אינו קוצר. תימה מאי קא פריך דהיא גופה ינלף מינה מה העומר שאף על פי שמלא קצור קוצר אף שמי הלחם אם מלא קצור קוצר ומילף מינה תרמי מכשירין וקצירה ומידך ר"ת דהא לא דמי דנילף מינה קצירה שהרי עצרת יהיו כל המיטין והמערין קוצרים לא משמע דלחיא ג"ש אלא ^(ו) מכשירין דדחו שבת ח"ג י"ל דהא לא מצי למימר ינלף קצירה דמהיכא נפקא לן קצירת העומר דלחיא שבת מדכמיצ נחריש ובקציר תשבות כדדרשינן במנחות בשילהי ר' ישמעאל (דף עב.) מה חריש רשות אף קציר רשות ילא קצירת העומר שהיא מזהו וגלי רחמנא דליכא למילף אלא לגבי העומר דכמיצ ציה נמי קציר ולא לגבי שמי הלחם דלא כמיצ צהו קציר ועל כרחיך ודאי היינו טעמא דיליף ציה עומר קצירה משום דכמיצ ציה קציר דאי לאו הכי מ"ש רשות דהא נחכא נמי ימנא ילא קצירת שמי הלחם שהיא מזהו: **ושיוין צייין מליתו ב'ו מ"ב ב'ו**. תימה מה צריך טעם לזה אלא משום דלא אשכחן דרציניהו קרא דכל אינך ממלכין קרא לקמן דלא גמרי מהדדי ומייהו יש לומר דליכא למילף צינתי ומזוזה מסוכה דמאי פרכת שכן נהוגת צלילות כצימים מזוזה נמי נוהג צלילות כצימים וכן צינתי לרצנן דפלגי עליה דרבי שמעון בפרק התכלת (מנחות דף מג.) דלא דרשי ורואתם אותו פרט לכסות לילה אלא ^(א) פרט לכסות סומא ומהה צעלה דהי דפרישית דמסוכה יליף קריך לומר דצינתי ^(ב) אם עבר וזמנה צעלה דאי לאו הכי איכא למפרך מה לסוכה שכן אם עבר וזמנה צעלה דמסתבר דמילה אם עבר וזמנה לא צעלה שאותה מילה עצמה שהוא מייחיד בשמיני הוא עושה בתשיעי שאם מל בשמיני לא היה חוזר ומל בתשיעי אצל ^(ג) סוכה צינתי ומזוזה בכל יומנא מייחיד צהן אפילו קיימם היום חייב לקיימם למחר הלכך כשעבר היום ולא עשאם מלוות היום לא קייים עוד לעולם ואם תאמר ומסוכה היכי מצי למילף וכן כל הך דלקמן דפריך נכסוב רחמנא צציה וימתי הך ויגמרני מנייה אדרבה נגמר מציבוד אף ואם ומצינן ציה המתקדש דלא דחו שבת

דיליף טפי גבי עומר מגבי שמי הלחם דהכא נמי ימנא ילא קצירת

שמי הלחם שהיא מזהו: **ושיוין צייין מליתו ב'ו מ"ב ב'ו**. תימה מה צריך טעם לזה אלא משום דלא אשכחן דרציניהו קרא דכל אינך ממלכין קרא לקמן דלא גמרי מהדדי ומייהו יש לומר דליכא למילף צינתי ומזוזה מסוכה דמאי פרכת שכן נהוגת צלילות כצימים מזוזה נמי נוהג צלילות כצימים וכן צינתי לרצנן דפלגי עליה דרבי שמעון בפרק התכלת (מנחות דף מג.) דלא דרשי ורואתם אותו פרט לכסות לילה אלא ^(א) פרט לכסות סומא ומהה צעלה דהי דפרישית דמסוכה יליף קריך לומר דצינתי ^(ב) אם עבר וזמנה צעלה דאי לאו הכי איכא למפרך מה לסוכה שכן אם עבר וזמנה צעלה דמסתבר דמילה אם עבר וזמנה לא צעלה שאותה מילה עצמה שהוא מייחיד בשמיני הוא עושה בתשיעי שאם מל בשמיני לא היה חוזר ומל בתשיעי אצל ^(ג) סוכה צינתי ומזוזה בכל יומנא מייחיד צהן אפילו קיימם היום חייב לקיימם למחר הלכך כשעבר היום ולא עשאם מלוות היום לא קייים עוד לעולם ואם תאמר ומסוכה היכי מצי למילף וכן כל הך דלקמן דפריך נכסוב רחמנא צציה וימתי הך ויגמרני מנייה אדרבה נגמר מציבוד אף ואם ומצינן ציה המתקדש דלא דחו שבת

כדלחיא

גרסינן באחרית פרק י' ישמעאל אומר, העומר היה בא בשבת מג' סאין וכו', ת"י תקריב את מנחת כבודיך מזה ח"ל לפי ששבות העומר להביא מן הקמה, מניין שאם לא מצא קמה יביא מן העומרין ח"ל תקריב כו', עד תקריב לפי שמצוה לקצור בלילה. מניין שאם קצר ביום כשר דרוחה שבת, ת"ל תקריב כל שהוא תקריב מ"מ תקריבו אפילו בשבת אפילו ביום בטומאה. ורוב תניא [בחו"כ] בסוף פירשת אמור אל הכהנים (בבבסותי עו ובמנחות עב) ובי אומר וידבר משה את מוציאי ה', מה ת"ל לפי שלא למרנו שדוחין את השבת אלא הפסח וההמדר שכבוה בהן במועדו, מניין לרבות העומר וחקיקו עמו, שתי הלחם והקרב עמון שדוחו שבת, ת"ל וידבר משה את מועדי ה', וששבתו יחד וכלהו כולה. ואפילו ר' אליעזר ר' שמחרי במכשירי מצוה מודה שאם צייין מליתו ועשה מודהו בפתחו בשבת שהוא חייב. ואמרנין מ"ש הני ואקימנא

תורה אור

1 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הבקח:

ויקרא כג י
2 וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הבאיכם את עמר התנופה שבני שבחות תמימת תהייתה:

ויקרא כג טו
3 מושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהייה חמץ תאפינה בכורים לך: ויקרא כג יז

רב נסים גאון

פרק יב רבי אליעזר אומר. ואמתי מופנה מצד א' הוא, רשומעין ליה לר' אליעזר דאמר מופנה מצד אחד למידין ומכשירין. עד שאע"פ שלא מצאנו לר' אליעזר בפרוש שאמר דבר זה, וידעם אנתנו אותו מבריהו במס' גדה בפרק המפילת (דף קכ.) מופנה מצד אחד לר' ישמעאל למידין ואין מכשירין, לרבנן למידין ושכאמר. והואיל ור' אליעזר (א) עומד כר' ישמעאל, כי גמר מוצאין ר' הושע חברו של ר' אליעזר אומר [ע"ז דף סב במנחה] ישמעאל אחי, ועם זה לא נתיחד בחלוקה בזה הדבר אלא ר' ישמעאל והשאר שוו כלול בדבר אחד כי מופנה מצד אחד למידין ומכשירין, ידענו כי ר' אליעזר בכלל החכמים ששוו עומד וסובר כמותן, שאילו היה חולק עליון בדבר זה היה גובר עם ר' ישמעאל, וכיון שלא הוכרחה החלוקה אלא ברי' ישמעאל בלבד נטבחר כי ר' אליעזר אינו שוה לו ורבנן סבירא ליה. ומיכן אמרו ומשמעין ליה לר' אליעזר דאמר מופנה מצד אחד למידין ומכשירין, לפי שכל החכמים שהיו באותו הדור שוו בדבר זה חרין מרי' ישמעאל שחוזקו בפרוש שהוא חולק.

א) אין הללון מדויק ואמנם טומנו שחזר ר"א היה מדויק של ר' יאסע ואם אלא דסבר כותייה היה להכריע עם ר' ושיון נדשי' כלן דריש' ושמענין וינמנות קל ע"כ ד"ה לא מופני וא"ע.

רבינו חננאל (הבושר)

מלאכה באפשר לה לעשות מע"ש אינה דרוחה את השבת, והבאת איזמל כיון שאיפשר לו להביאו שיש ולא יביאו אין הבאתו דרוחה את השבת. ואפילו לעניין עשיית פסח דכרת הוא, לא מיתנין איזמל למול בנו או עבדו כדי שיתור לו לעשות פסח. ולא דרו לרובנן לא דרך רה"י ולא דרך גנות קרפיתות וחצרות הלכה אחת הוא ובכל אסור. ואשכחן בתלמוד א"י עובדי ארץ הבאיורו בשבת, דאמרנין בכל מקום (חד כבודי) מעשה רב דגמרנין מניה, וזה הוא המעשה, ר' שמואל בר אבדימי' היה ליה עובדא למגור לרב ששעא בריה. ואשיוין למיתוי איזמל שאל לר' מונה אמר להון ידחה למחר, אלא עינאן משוחן [קונטרסון] לא אשיתורן ומיתי איזמל משוחן, דחה למחר. א"י חייא ב'א אבא א"י יוחנן א"ל ללא אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת, שהרי שתי חצרות חובות היום הן ולא לחם ר' אליעזר אלא מג"ש, נאמרה הבאה בעומר, שנאמר והבאתם את עומר וגו', ונאמרה הבאה בשתי הלחם, שנאמר ממושבותיהם הביאו לחם תנופה שמים וגו', מניין שמוזרי דוחה שבת,

גרסינן באחרית פרק י' ישמעאל אומר, העומר היה בא בשבת מג' סאין וכו', ת"י תקריב את מנחת כבודיך מזה ח"ל לפי ששבות העומר להביא מן הקמה, מניין שאם לא מצא קמה יביא מן העומרין ח"ל תקריב כו', עד תקריב לפי שמצוה לקצור בלילה. מניין שאם קצר ביום כשר דרוחה שבת, ת"ל תקריב כל שהוא תקריב מ"מ תקריבו אפילו בשבת אפילו ביום בטומאה. ורוב תניא [בחו"כ] בסוף פירשת אמור אל הכהנים (בבבסותי עו ובמנחות עב) ובי אומר וידבר משה את מוציאי ה', מה ת"ל לפי שלא למרנו שדוחין את השבת אלא הפסח וההמדר שכבוה בהן במועדו, מניין לרבות העומר וחקיקו עמו, שתי הלחם והקרב עמון שדוחו שבת, ת"ל וידבר משה את מועדי ה', וששבתו יחד וכלהו כולה. ואפילו ר' אליעזר ר' שמחרי במכשירי מצוה מודה שאם צייין מליתו ועשה מודהו בפתחו בשבת שהוא חייב. ואמרנין מ"ש הני ואקימנא

^[1] נראה דר"ל דקיי"ל כציה בעירובין כ"ט ע"כ דעומתן רשות משתתף. (צ) עין היטב בנ"ף אכן דדחה כל הלאות שהביא רבינו ע"ש.